

Azərbaycanda cizgi filmlərinin çəkilmə tarixi:

50 illik "Tülkü Həccə gedir"

Azərbaycanda cizgi filmlərinin yaranması XX əsrin 30-cu illərinin əvvəllərinə təsadüf edir. 1933-cü ildə "Azərbaycanfilm" Moskvadan lazımı materialları alıb gətirmişdilər. Onlar həmin il "Lökbatan" və "Neft simfoniyası" (rej. B.Pumpanski) sənədli filmlərini çəkərək texniki animasiyadan istifadə etmişdilər. "Cat" təlimat filminə isə (rəs. Basov) animasiyadan bütünlüklə istifadə olunub.

Adalet. az tanınmış kinematografiyaçılarına istinadən xəbər verir ki, məhz bu film ekranlara buraxıldıqdan sonra kinostudiyada bir qrup təşəbbüskar ilk dəfə cizgi filmi yaratmağı qərara aldı.

Film üçün mövzu Azərbaycan xalq nağıllarından götürüldü. Ssenarini A.Papov yazdı. "Abbasın bəd-bəxtliyi" adlanan bu ssenariyə gənc rejissor E.Dikaryov quruluş verdi. Rəsmləri rəssamlardan Q.Xalıqov, C.Zeynalov, M.Maqomayev və Ə.Mirzəyev çəkmişlər. Filmin operatoru Q.Yegiazarov idi.

İkinci Dünya Müharibəsinin başlanması ilə cizgi filminin çəkilişləri ilə bağlı işlər yarımçıq qaldı. Yalnız 1960-cı illərin sonlarında cizgi filmlərinin çəkilişi üçün şərait yaradıldı.

1968-ci ildə C.Cabbarlı adına "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında cizgi filmləri sexi bərpa olundu. Nəhayət, 1969-cu il fevralın 28-də "Cırdan" adlı xalq nağılının motivləri əsasında eyni adlı cizgi filmin istehsalı başa çatdırıldı. "Cırdan" kinostudiyanın cizgi filmləri sexinin bərpasından sonra çəkilmiş birinci film oldu.

Film 1969-cu ildə ekranlara buraxıldı və uzun müddət kinoteatrlarımızın ekranlarından düşmədi. Beləliklə, "Cırdan"ın istehsalı ilə Azərbaycanda cizgi filmləri tarixində ikinci dövr başlandı. 1970-ci illərdə kinos-

tudiyanın cizgi filmləri şöbəsində 20-dən artıq cizgi filmi istehsal olunmuşdu. 1970-ci ildə multiplikatorlar kinonun bu növündə üç filmə ekran həyatı vermişdilər. Bunlardan ikisi "Ayı və siçan" (rej. N.Məmmədov) və "Şir və öküz" (rej. A.Axundov) mikro-filmlərdir.

Üçüncü - "Fitnə" (rej. A.Axundov) rəngli applikasiya filmidir. Bu film

N.Gəncəvinin eyniadlı nağıl-novellasının motivləri əsasında çəkilmiş, təsvirin işlənməsi (rəssam E.Rzaquliyev) orta əsr Azərbaycan miniatur sənəti üslubunda həll olunmuşdur.

"Pıspısı xanım və Siçan bəy" (1974) və "Cücələrim" (1980) cizgi filmlərində (rej. A.Axundov) orijinal plastik həllin axtarıqları aydın nəzərə çarpır.

50 yaşlı "Tülkü həccə gedir"...

1971-ci ildə A.Şaiqin eyniadlı əsəri əsasında çəkilmiş "Tülkü həccə gedir" (rej. N.Məmmədov, B. Əliyev) cizgi filmi istər üslub, istərsə də sənətkarlığa görə ən maraqlı işlərdəndir.

Burada hikmətli bir əhvalatdan-qocalıb əldən düşmüş tülkünün özünə yem tapması üçün fikirləşib necə yeni fənd işlətməsindən danışılır.

Filmə belə bir fikir ön plana çəkilmişdir: düşmən çox məhərdətlə cildini dəyişir.

O gücü hesabına deyil, hiylə və ikiüzlülük sayəsində öz alçaq məqsədinə nail ola bilər.

Uşaq yazıçısı Abdulla Şaiqin eyniadlı nağılı əsasında ekranlaşdırılmış bu film applikasiya filmidir.

Film geniş tamaşaçı kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Yəni, yaşından, təhsilindən, dünyagörüşündən asılı olmayaraq hər kəs filmi izləyə, oradakı ibrətəməz hekayədən dərs götürə bilər. Əsərin müəllifi: Abdulla Şaiq (titrlərdə yoxdur), "Tülkü həccə gedir" ssenari müəllifi

Eyvaz Borçalı, rejissorlar Nazim Məmmədov, Bəhmən Əliyev, operator: Aleksandr Milov, cizgi rəssamları: Bəhmən Əliyev, Nazim Məmmədov, Rauf Dadaşov, Hüseyin Cavid İsmayılov, Q.Lyubçenko, Tamilla Əsgərova, E.Əliyev, bəstəkar: Aqşin Əlizadə, bəs operatoru: Kamal Seyidov, redaktor Ədhəm Qulubəyov, filmin direktoru İbrahim Səferov və başqalarının yaratdığı bir sənət əsəridir

Bundan başqa filmin dilidə çox şirindir. Çünki filmi səsləndirənlər Hüseynağa Sadiqov - xoruz, Ağaxan Salmanov - tülkü, Firəngiz Şərifova - toyuq, Ş.Bağirova, S.Babayeva, A.Rzayev və başqaları səsləri ilə nəinki uşaqları, eləcə də bö-yükləri ovsunlaya bilirlər.

Əntiqə Rəşid

Yazının hazırlanmasında VIKİPEDIYA ya istinad edilib